

maraton

Akademi

5

SINIF

ETKİNLİKLİ

ÇEK

KOPAR

TÜRKÇE

SORU BANKASI

Sınavlara Hazırlan: Beceri temelli, sınavlara yönelik Maraton Testler

Pekiştir: Konuyu pekiştirmeye ve yorum gücünü geliştirmeye yönelik Düşündüren Testler

Uygula: Boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış, tablo tamamlama ve yorumlama etkinlikleri

Öğren: Örnek soru çözümleriyle desteklenmiş konu özetleri

Pardus Windows
Uyumlu

maratonyayıncılık

ISBN

978-625-7225-14-4

YAZAR

Mehmet BAYSAL

EDİTÖR

Ayşe KILIÇKAYA

GÖRSEL TASARIM

Maraton Yayıncılık

maratonyayincilik

PALLADIUM TOWER

Barbaros Mah. Kardelen Sk. No: 2 Kat: 22

34746 Ataşehir / İstanbul

Tel: 0850 288 35 00 Faks: 0850 288 35 09

www.maratonyayincilik.com

info@maratonyayincilik.com

Bu kitabın akıllı tahta uygulamasını
www.maratonyayincilik.com adresimizden indirebilirsiniz.

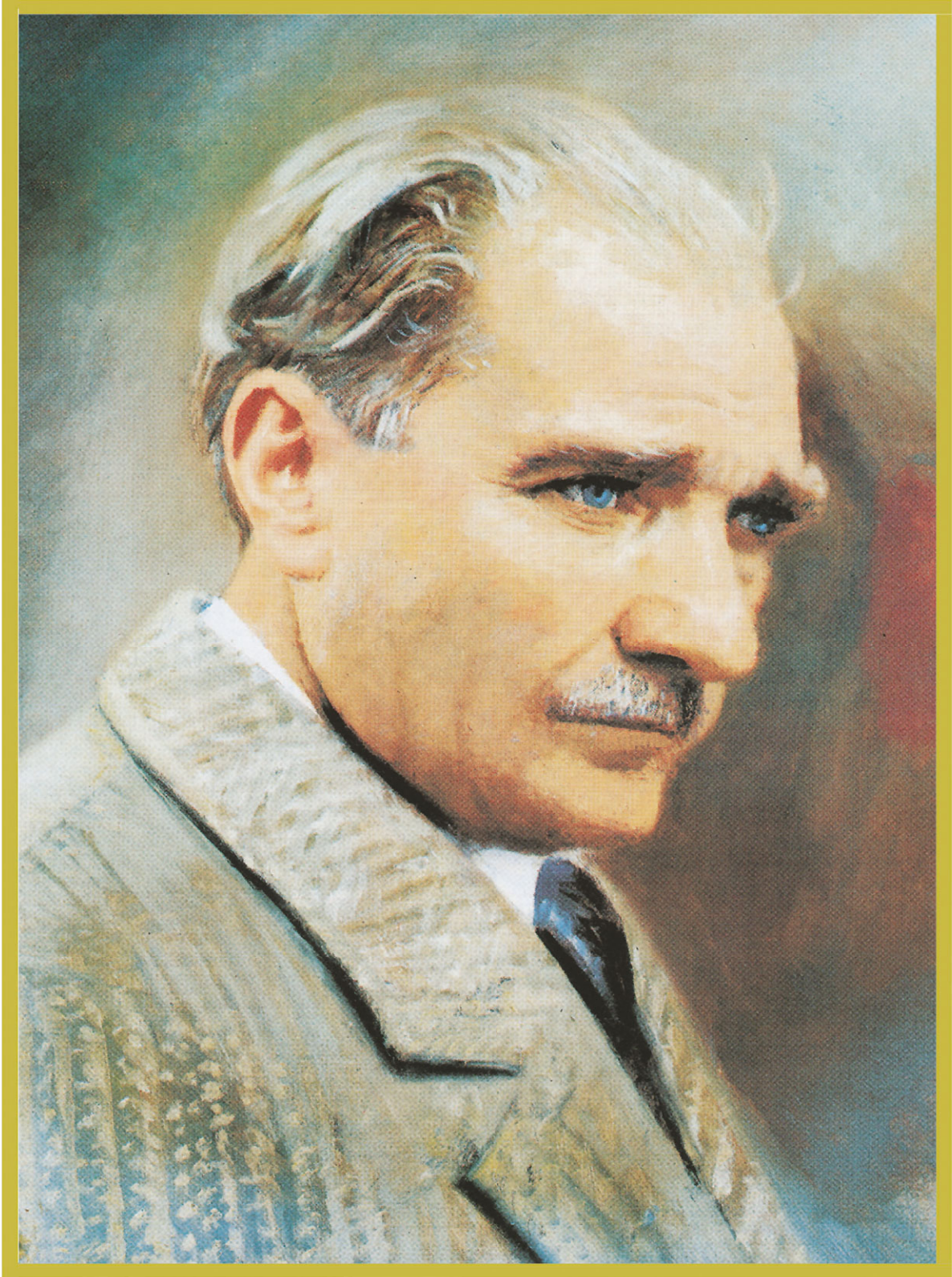
@maratonyayinlari

@maratonyayincilik

Basım Yeri: ERTEM BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Sertifika 48083 Basım Tarihi: 2021

Tüm yayın hakları **AjansN Yayın Tanıtım Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti.**'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vedd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcükte Anlam Özellikleri	9
Düşündüren Test 1	13
Söz Öbekleri	15
Düşündüren Test 2	21
Sözcükler Arası Anlam İlişkisi	23
Düşündüren Test 3	27
Maraton Test 1	29

2. ÜNİTE

CÜMLEDE ANLAM

Anlam İlişisine Göre Cümleler	37
Kanıtlanabilirliğine Göre Cümleler	41
Düşündüren Test 1	43
Hâkim Olan Duyguya Göre Cümleler	45
Düşündüren Test 2	51
İfade Ettiği Anlama Göre Cümleler	53
Düşündüren Test 3	59
İçeriği ve Anlatımına Göre Cümleler	61
Düşündüren Test 4	67
Maraton Test 1	69

3. ÜNİTE

PARAGRAFTA ANLAM

Paragrafın Anlam Özellikleri	77
Düşündüren Test 1	81
Düşündüren Test 2	83
Düşünceyi Geliştirme Yolları	85
Hikâye Unsurları	87
Düşündüren Test 3	89
Paragrafta Yapı	91
Düşündüren Test 4	97
Maraton Test 1	99

4. ÜNİTE

METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Metin Türleri	105
Söz Sanatları	117
Düşündüren Test 1	123
Maraton Test 1	125

5. ÜNİTE

GÖRSEL, TABLO VE GRAFİK YORUMLAMA

Görsel Okuma	133
Grafik Yorumlama	137
Tablo Yorumlama	139
Harita ve Kroki Yorumlama	141
Düşündüren Test 1	143
Maraton Test 1	145
Maraton Test 2	151

6. ÜNİTE

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

Sözel Mantık Yürütme	159
Yer-Konum Belirleme	161
Sıralama	165
Sınıflandırma ve İlişkilendirme	169
Şifreleme	171
Düşündüren Test 1	173
Maraton Test 1	175
Maraton Test 2	179

7. ÜNİTE

SES OLAYLARI

Ses Olayları	185
Düşündüren Test 1	191
Maraton Test 1.....	193

8. ÜNİTE

KÖK, YAPIM EKİ, ÇEKİM EKİ

Kök, Yapım Eki, Çekim Eki	199
Düşündüren Test 1	205
Maraton Test 1.....	207

9. ÜNİTE

YAZIM (İMLA) KURALLARI

Bazı Kelime ve Eklerin Yazımı	213
Düşündüren Test 1	219
Sayıların Yazımı	221
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler.....	223
Kısaltmaların Yazımı	227
Düşündüren Test 2	229
Maraton Test 1	231
Maraton Test 2	235

10. ÜNİTE

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta, Virgöl, Noktalı Virgöl	241
Düşündüren Test 1	245
İki Nokta, Üç Nokta, Soru İşareti, Ünlem İşareti ...	247
Düşündüren Test 2	251
Kısa Çizgi, Uzun Çizgi, Kesme İşareti	253
Düşündüren Test 3	257
Tırnak İşareti, Tek Tırnak İşareti, Yay Ayraç, Köşeli Ayraç, Eğik Çizgi	259
Düşündüren Test 4	263
Maraton Test 1	265
Maraton Test 2	269
Cevap Anahtarı	273

1.

ÜNİTE

SÖZCÜKTE ANLAM

>> Neler Öğreneceğiz?

- Sözcüklerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarının özelliklerini ve bu anlamların nasıl ayırt edileceğini öğreneceğiz.
- Sözcüklerin somut ve soyut anlamlarını öğreneceğiz ve aralarındaki farklılıklara değineceğiz.
- Sözcüklerin birden çok anlamı olabileceğini öğreneceğiz.

SÖZCÜKTE ANLAM

1

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

1. Gerçek Anlam
2. Mecaz Anlam
3. Terim Anlam
4. Somut Anlam
5. Soyut Anlam
6. Çok Anlamlılık

2

SÖZ ÖBEKLERİ

1. Deyimler
2. Atasözleri
3. Özdeyişler
4. İkişmeler

3

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

1. Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler
2. Zıt (Karşıt) Anlamlı Sözcükler
3. Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler
4. Nitel Anlamlı ve Nicel Anlamlı Sözcükler
5. Yansıma Sözcükler

1) Gerçek Anlam

Bilgi Durağı

Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamına ve buna bağlı olan diğer anlamlarına denir.

Örnek:

- Kırları bahçelere, bahçeleri de şehre toprak yollar bağlıyordu.

("Yol" sözcüğünün bu cümledeki anlamı, sözlükteki ilk anlamına bağlı olan "kara da insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer" anlamıdır. Dolayısıyla sözcük, bu cümlede gerçek anlamda kullanılmıştır.)

- Yemeklerin yanında mutlaka acı biber yer.

("Acı" sözcüğünün bu cümledeki anlamı, sözlükteki ilk anlamı olan "bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duygu, tatlı karşıtı" anlamıdır. Dolayısıyla sözcük, bu cümlede gerçek anlamda kullanılmıştır.)

Pekleştirme Etkinlik 1

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden gerçek anlamda kullanılanların başına "✓" işareti koyunuz.

1. Kalp rahatsızlığı yaşadığı için koşması yasak.
2. Almanya'dan dönen dayımı sıcak bir şekilde karşıladık.
3. Sınavım çok kötü geçti, kara bir gün bu benim için.
4. Uçağı kaçırmamak için hızlıca evden çıktı.
5. İnşallah emekleriniz boşa gitmeyecek.

2) Mecaz Anlam

Bilgi Durağı

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama denir.

Örnek:

- Bu işi sonlandırmanın bir yolu vardır elbet.

("Yol" sözcüğü, bu cümlede sözlükteki ilk anlamında ya da ona bağlı olan diğer anlamlarda kullanılmamıştır. Sözcük, burada gerçek anlamından tamamen uzaklaşmış ve "bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem" anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla sözcük, bu cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır.)

- En sevdiği arkadaşının acı sözleri, onun moralini çok bozmuştu.

("Acı" sözcüğü, bu cümlede sözlükteki ilk anlamında ya da ona bağlı olan diğer anlamlarda kullanılmamıştır. Sözcük, burada gerçek anlamından tamamen uzaklaşmış ve "kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, kötü" anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla sözcük, bu cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır.)

İpucu

Gerçek anlam için sözcüğün akla ilk gelen anlamı da denilebilir.

İpucu

Mecaz anlama yorum yapılarak ulaşılır.

"Çok tatlı bakıyordu." cümlesinde "tatlı" sözcüğü, "hoşta gidecek bir biçimde" anlamındadır. Tatlı şeyler hoşta gider. Bu şekilde yorumlayarak sözcüğün mecaz anlamda kullanıldığına ulaşabiliriz.

Terim anlamlı bazı sözcükler:

Tıp: neşter, reçete, stetoskop...

Müzik: nota, portefe, sol anahtarı...

Futbol: gol, ofsayt, taç...

Geometri: açı, üçgen, daire...

Pekiştiren Etkinlik 2

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden gerçek anlamda kullanılanların başına “G”, mecaz anlamda kullanılanların başına “M” yazınız.

- Aferin size; bayılıyorrum böyle efendi, düşünceli ve örnek çocukları görünce.
- Tiner döküp bu boyayı biraz daha açmak lazım.
- Biraz da ders çalış, ne futbol hastası çıktın!
- Tebrik ederim, yemeğin baharatını tam kararında atmışsın.
- Kafasındaki stratejileri denemek için sabırsızlanıyordun.

3) Terim Anlam

Bilgi Duruşu

Bir sözcüğün bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayacak şekilde kullanılmasına denir.

Örnek:

- Tiyatronun üçüncü sahnesinde olaylar çözümlenmeye başlıyor.
(“Sahne” sözcüğü, bu cümlede tiyatro sanatındaki anlamıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla sözcük, terim anlamlıdır.)
- Yeğenim sayıları binler basamağına kadar çözümlenmeyi biliyor.
(“Basamak” sözcüğü, bu cümlede matematik bilimindeki anlamıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla sözcük, terim anlamlıdır.)

Pekiştiren Etkinlik 3

Aşağıdaki cümlelerde bulunan “güç”, “ışık” ve “problem” sözcüklerinin hangi anlamda kullanıldıklarını (gerçek, mecaz, terim) yanlarındaki yay ayraçların içine yazınız.

- Bütün olumsuzluklara rağmen güzel şeyler hep yaşama gücü veriyor bana. (.....)
- Birim zamanda yapılan işe güç denir.. (.....)
- Bu çocuk çok akıllı, gözlerinden ışık saçılıyor. (.....)
- Bütün dairelerin ışıkları kapalı, herkes uyuyor olmalı. (.....)
- Yaş problemlerindeki genel kural şudur: İki kişinin yaşları farkı yıldan yıla değişmez. (.....)
- Derste asla yerine oturmaz, bütün uyarılara rağmen arkadaşlarını rahatsız eder; tam bir problem çocuk. (.....)

4) Somut Anlam

Bilgi Durağı

Beş duyu organımızdan (kulak, burun, göz, deri, dil) en az biriyle algılayabildiğimiz sözcüklere denir.

Örnek:

- Elindeki kalemi bıraktı ve yazdıklarını şöyle bir gözden geçirdi.
(Bu cümledeki "kalem" sözcüğü somuttur çünkü kalemi görüp ona dokunabiliriz.)
- Kazak giyeyim, odanın ısı biraz düştü.
(Bu cümledeki "ısı" sözcüğü somuttur çünkü ısının artışı ya da düşüşünü derimizle hissedebiliriz.)

5) Soyut Anlam

Bilgi Durağı

Beş duyu organımızdan herhangi biriyle algılayamadığımız sözcüklere denir.

Örnek:

- Duygularımızdan çok, aklımızla hareket etmeliyiz.
(Bu cümledeki "duygu" ve "akıl" sözcükleri soyuttur çünkü bu sözcükleri beş duyu organımızdan hiçbirleriyle algılayamayız.)
- Bu dert onu yiyip bitiriyor, o her geçen gün daha da çok üzüntü duyuyordu.
(Bu cümledeki "dert" ve "üzüntü" sözcükleri soyuttur çünkü bu sözcükleri beş duyu organımızdan hiçbirleriyle algılayamayız.)

Pekıştiren Etkinlik 4

Şemada verilen ifadelerden doğru olanlar için "D", yanlış olanlar için "Y" yönü takip edilerek ilerlendiğinde kaç numaralı çıkışa ulaşılır?

"Derin düşüncelere dalıyor ve olacakları kestirmeye çalışıyordu." cümlesindeki "düşünce" sözcüğü soyut anlamlıdır.

"Gündüz hayalimde, gece düşümde sen varsın." cümlesindeki "hayal" sözcüğü somut anlamlıdır.

"Bütün amacı istediği okula yerleşebilmektir." cümlesindeki "amaç" sözcüğü soyut anlamlıdır.

İpucu

Beş duyu organımız ve duyularımız:

Göz - Görme

Burun - Koklama

Kulak - Duyma

Dil - Tatma

Deri - Dokunma

Sözcükler, kullandıkları cümleye göre çok anlamlılık özelliği kazanır.

6) Sözcükte Çok Anlamlılık

Bilgi Duruşu

Bir sözcüğün birden çok anlamı ifade edecek şekilde kullanılmasına denir.

Örnek:

- Duvar, çeşitli küçük kâğıtlara basılmış resimlerle kaplıydı. (*Boyutları, benzerlerinden daha ufak olan*)
- Çocuklarından en küçüğü daha zayıftı. (*Yaşı daha az olan*)
- Kimseden en küçük bir alaka görmüyordum. (*Niceliği az olan*)
- Bu el soğukt ve titriyordu. (*Isısı düşük olan, sıcak karşıtı*)
- Soğuk tavırlarla birbirlerini selamlayıp uzaklaştılar. (*Duygudan, sevgiden yoksun olan, yakın ve içten olmayan*)

Pekıştiren Etkinlik 5

“Tutmak” sözcüğünün anlamlarını, bu anlamda kullanıldığı cümlelerle eşleştiriniz.

Cümleler	Anlamlar
1 Kucağında kundaklı bir çocuk tutuyordu.	a Gereğini yapmak, yerine getirmek
2 Verdiği sözü tutmuş, vaktinde gelmişti.	b Varsaymak, farz etmek
3 Haydi, tut ki söylediklerini yapmadı.	c Sürmek, zaman almak
4 Bu iş iki saat tuttu.	d Elde bulundurmak, ele almak

Konuşan Sorular

- Borç batağındaki futbol kulübü ligden çekildi.
- Sarı ineğimizin sütü çekildi.
- Akşam oluyordu, oltalar çekiliyordu denizden yavaş yavaş.
- Planlama yapmak için bir köşeye çekildi.

Bu cümlelerdeki “çekilmek” sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Çözüm: “İlk cümlede “çekilmek” sözcüğü, “katılmamak, vazgeçmek” anlamındadır; ikinci cümlede “yok olmak”, üçüncü cümlede “çekme işi yapılmak” ve son cümlede “kendini geriye veya bir yana çekmek” anlamındadır. Dolayısıyla sözcük, dört farklı anlamda kullanılmıştır. Cevap D seçeneğidir.

1.

Sözcüklerin gerçek anlamlarından tamamen uzaklaşarak kazandıkları yeni anlamlara mecaz anlam denir. Örneğin “Mahalleyi bir anda keskin bir koku sardı.” cümlesinde “keskin” sözcüğü gerçek anlamından uzaklaşarak mecaz anlamda kullanılmıştır.

Buna göre,

I.	Beyaz karıncalar büyük gruplar hâlinde <u>yaşayan</u> canlılardır.
II.	Bir kelebeğin <u>kanatları</u> üst üste dizilmiş pullarla kaplıdır.
III.	Boş gözlerle etrafını seyrediyor ama beni görmüyordu.
IV.	Arkadaşlarımıza verdiğimiz sözü tutmazsak <u>yanarız</u> .

cümlelerinin hangilerinde altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV

2. Eda öğretmen öğrencilerine aşağıdaki cümleleri vermiş ve altı çizili sözcüklerin gerçek, mecaz ve terim anlamlardan hangilerini karşılayacak şekilde kullandıklarını sormuştur.

I.	Köpek balıkları avını bulmak için <u>koku alma</u> duyusunu kullanır.
II.	Bu kötülüklerden dolayı insanlardan <u>soğudum</u> .
III.	Bu şarkıda insanı <u>etkileyen</u> bir melodi var.
IV.	İki yakayı birbirine bağlamak için <u>köprü</u> yaptı.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Yavuz	I numaralı cümlede gerçek anlamda kullanılmıştır.
Gökçen	II numaralı cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır.
Alparslan	III numaralı cümlede terim anlamda kullanılmıştır.
Meryem	IV numaralı cümlede gerçek anlamda kullanılmıştır.

Buna göre bu öğrencilerin hangisinin verdiği cevap yanlıştır?

- A) Yavuz B) Gökçen C) Alparslan D) Meryem

3. Aşağıdaki tabloda numaralanmış yerlere “soyut” ve “somut” anlamlı sözcükler yazılacaktır.

Soyut	Somut
I	Boya
Düşünce	II
Özlem	Koku
III	Kilit

Bu tablonun doğru bir şekilde doldurulabilmesi için numaralı yerlere sırasıyla aşağıdaki sözcüklerden hangileri getirilmelidir?

I	II	III
A) Hüzün	Nefes	Mutluluk
B) Akıl	Rüya	Sevgi
C) Duman	Ağaç	Neşe
D) Umut	Rüzgâr	Soğuk

4. Bir kelimenin, söylendiğinde aklımıza gelen ilk anlamı gerçek anlamdır.

Buna göre aşağıdaki parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri gerçek anlamda kullanılmıştır?

Kısa bir süre sonra yaşlı köpek açık kapıdan topallayarak içeri girdi. Etrafını yarı kapalı gözlerine yerleşmiş yumuşak bakışlarla izledi. Keskin bir koku varmış gibi havayı kokladı.

Sonra yere yatıp başını patilerinin arasına yerleştirdi.

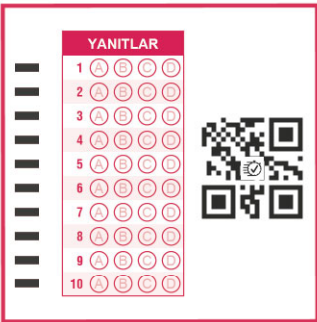
- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

- 5.

Doğada yaşayan her hayvan farklı şekillerde hayatını devam ettirir. Bazı hayvanlar tek başına bazıları ise sürü hâlinde yaşar. Bazısı çok hızlı bazıları çok yavaştır. Bazıları avını yakalamak için birlikte çalışır bazıları da kendi yeteneklerinin farkında olduğundan tek başına yakalar avını.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin yerine kullanılamaz?

- A) Maharet B) Çoğu C) Süratli D) Kimi

1) Deyimler

Bilgi Durağı

Bir olayı, bir durumu, bir kavramı daha etkileyici anlatmak için en az iki sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşan ve çoğu zaman gerçek anlamdan uzaklaşıp kendine özgü anlam kazanan kelime gruplarına denir.

Örnek:

- Kulağına girmemek (*Söylenilen sözlere önem vermemek, söylenenleri anlamamak, benimsememek*)
- Kafasını kurcalamak (*Zihnini meşgul etmek, düşündürmek*)
- Gönlü çekmek (*İmrenip istemek*)
- Eskisini aratmamak (*Yenisi eskisinin yerini doldurabilmek, yokluğunu sezdirmemek*)
- Çok olmak (*Haddini aşarak karşısındakini usandırmak*)

Özellikleri:

Kalıplaşmış sözlerdir. Deyimdeki bir sözcüğün yeri değiştirilemez, yerine eş anlamlısı dahi getirilemez.

Örnek:

Kafasına göre ✓

Başına göre ✗

Yüzüne gülmek ✓

Suratına gülmek ✗

Kişiye ve zamana göre çekimlenir.

Örnek:

- Eyvah, *başıma dert açtım.* (Ben)
- Yine yerinde duramamış, *başıma dert açtı.* (O)

Genellikle mecaz anlamlıdır.

Örnek:

- Hapı yutmak – *Gerçekten de ilaç anlamındaki hapı yutmak anlamında değildir, kötü duruma düşmek anlamındadır.*

Bir durumu, bir kavramı anlatmak için kullanılır; öğüt verme, ders verme amacı taşımaz.

Örnek:

- Burnundan solumak – *Çok öfkelenmiş olmayı anlatmak için kullanılır, öğüt anlamı yoktur.*

İpucu

Dikkat!

Gerçek anlamda kullanılan deyimler de vardır.

Örnek:

"El öpmek"

Bayramlarda gelmeye gelmeye elimizi öpmeyi bile unutmuşsun.

Pekiştiren Etkinlik 6

Aşağıda verilen deyimleri, ifade ettikleri anlamlarla eşleştirerek tabloya yazınız.

1. Damarına basmak	a. Sır saklamamak
2. Çam devirmek	b. Birini kötü bir işe karışmış göstermek, kara çalmak, iftira etmek
3. Kanı kaynamak	c. Telaş, sabırsızlık, coşkunluk göstermekten kendini alamamak
4. Ocağına düşmek	d. Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek
5. Çamur atmak	e. Çabucak sevgi duymak
6. El çekmek	f. Birine koruması için sığınmak veya yardım etmesi için yalvarmak
7. Gözden düşmek	g. Çok öfkeli olmak
8. Pabuç bırakmamak	h. Yapacağından vazgeçmemek, hiçbir şeye aldırılmamak, korkmamak
9. Ağızında bakla ıslanmamak	i. Vazgeçmek
10. Havanda su dövmek	j. Birini duyarlı olduğu bir konuda kızdırmak
11. İçi içine sığmamak	k. Boşuna uğraşmak
12. Ateş püskürmek	l. Karşısındakine dokunacak veya kötü bir sonuç doğuracak söz söylemek

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Pekiştiren Etkinlik 7

Aşağıdaki cümlelerden içinde deyim olanları örnekteki gibi işaretleyiniz.

1	Etrafı o kadar güzel temizledik ki bal dök yala.	✓
2	Bizim köyün bakkalı son zamanlarda sinek avlıyor.	
3	Pazardan aldığı lambayı yerine takmadan kırmıştı.	
4	Yıllar sonra onu evlerinin önünde oyun oynarken gördüm.	
5	Hiç beklemediğim bir anda damdan düşer gibi bizim eve geldi.	
6	Bir ağustos günü öğle vakti çalıştığım iş yerinden ayrıldım.	
7	Rahatından fedakârlık eden herkes bunun karşılığını mutlaka alır.	
8	Hiç kimsenin beklemediği bir cevap vermişti soruma.	
9	Üç gündür yemek yemediği için gözü dönmüş gibiydi.	
10	Orada kalmak için getirdiği valizi açtı ve içinden bir kazak çıkardı.	

2) Atasözleri

Bilgi Duracağı

Yüzyıllar boyunca yaşanan deneyimler sonucunda oluşmuş, bilgi ve öğüt veren, söyleyeni belli olmayan kalıplaşmış sözlerdir.

Örnek:

- Gözü tanede olan kuşun ayağı tuzaktan kurtulmaz. (*"Her zaman çıkar peşinde koşan kişi, tehlikelerden uzak kalmaz."* anlamında kullanılan bir söz.)
- Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz. (*"Kolay kolay onarılamayacağı için bir kimsenin özellikle de dostlarımızın gönlünü kırmamaya özen göstermeliyiz."* anlamında kullanılan bir söz.)

Özellikleri:

Kalıplaşmış sözlerdir. Herhangi bir atasözünde kullanılan sözcüğün yerine başka sözcük getirilemez.

Örnek:

- Terzi kendi söküğünü dikemez. ✓ İnsan kendi söküğünü dikemez. ✗

Genellikle mecaz anlamlıdır.

Örnek:

- El elin eşeğini türkü çağırarak arar. (*"İnsanın kendi sıkıntı ve sorunlarına başkaları gereken önemi vermez, gerektiği kadar ilgilenmez."* anlamında kullanılan bir söz.)

Deyimler ile Atasözleri Arasındaki Farklar

- Deyimler anlık durum için ya da söyleyen kişi için geçerliken atasözleri tüm zamanlar için geçerlidir.
- Deyimler bir durumda kullanılıp öğüt vermez, atasözleri ise öğüt vermek amacıyla söylenir.
- Deyimler genellikle söz grubu şeklindeyken atasözleri cümle şeklindedir.

Pekleştirme Etkinlik 8

Bazı atasözlerinin anlamları birbirine yakındır. Aşağıda verilen yakın anlamlı atasözlerini bularak eşleştiriniz.

1 Ak akçe kara gün içindir.

a Hatasız kul olmaz.

2 İnsan beşer, kuldur şaşar.

b Sakla samanı, gelir zamanı.

3 Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

c İşleyen demir pas tutmaz.

4 Akan su yosun tutmaz.

d Nerede birlik orada dirlik.

1	2	3	4

İpucu

Dikkat!

Özdeyişlerin söyleyeni belliyken, atasözlerinin söyleyeni belli değildir.

İpucu

Gerçek anlamda kullanılan atasözleri de vardır.

Örnek:

Akıl akıldan üstündür.

İpucu

Dikkat!

İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti girmez.

Örnek:

Merdivenleri ağır, ağır çıkıyordu. ✘

Merdivenleri ağır ağır çıkıyordu. ✔

3) Özdeyişler (Özlü Söz, Vecize)

Bilgi Duruşu

Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, kim tarafından söylendiği bilinen sözlerdir.

Örnek:

- Ön yargıları kırmak, atom çekirdeğini parçalamaktan daha zordur. (A. Einstein)
- Konuşmak ihtiyaç olabilir ama susmak sanattır. (Goethe)
- Hiçbir miras doğruluk kadar zengin değildir. (Shakespeare)

4) İkilemeler

Bilgi Duruşu

Anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla aralarında anlam ya da ses yönünden benzerliklerin olduğu aynı cinsten veya gruptan en az iki sözcüğün tekrarlanmasıyla oluşan sözcük gruplarına denir.

Örnek:

- Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla oluşan: hızlı hızlı, ağır ağır, tatlı tatlı...
- Karşıt anlamlı sözcüklerle oluşan: ileri geri, az çok, büyük küçük...
- Eş anlamlı sözcüklerle oluşan: sağ salım, ses seda, güçlü kuvvetli...
- Yakın anlamlı sözcüklerle oluşan: mal mülk, akıl fikir, ak pak...
- Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle oluşan: saçma sapan, sıkı fıkı, ufak tefek...
- İki de anlamsız sözcükle oluşan: mırın kırın, ıvır zıvır, paldır küldür...
- Yansıma sözcüklerle oluşan: takır tukur, horul horul, çat pat...

Pekiştiren Etkinlik 9

Aşağıda verilen ikilemeleri anlamlarına göre cümlelere yerleştiriniz.

doğru düzgün

eften püften

iri iri

ileri geri

çat pat

1. Hepimizin moralini bozuyor,konuşuyordu.
2. Asmadaki üzümler, görenleri kendine hayran bırakıyordu.
3. Hava buz gibi, git de üzerinebir şeyler giy.
4. Küçük çocuk Türkçesiyle herkesi güldürdü.
5. bahaneler üreteceğinize çalışın!

Konuşan Sorular

Aşağıdaki cümlelerde bulunan ikilemelerden hangisi farklı bir yolla oluşturulmuştur?

- A) Elinde deste deste para vardı.
- B) Burada uslu uslu otur, hemen geleceğim.
- C) Bütün evi taşımış, sadece ıvır zıvır birkaç eşya kalmış.
- D) Bana yaşadığın sorunları açık açık anlatmanı istiyorum.

Çözüm: A, B ve D seçeneğinde kullanılan ikilemeler, aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşturulmuştur. C seçeneğindeki ikileme, anlamsız sözcüklerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Cevap C seçeneğidir.

Konuşan Sorular

Bir yaz günü birkaç delikanlı bir ırmak kenarına serinlemeye gitmişler. Hepsi soyunup suya atlamış. İçlerinden en uzun olanı yüzme bilmiyormuş. Balık gibi yüzen arkadaşlarının yanında yüzme bilmiyor olmaktan utanmış. Kendine başka bir böbürlenme konusu bulup üste çıkmak istemiş. “Bu ırmağın en derin yerinde bile benim ayağım yere değer. Siz denemeyin sakın, güdük boyunuzla boğulur kalırsınız ha!” diyerek arkadaşlarıyla dalga geçmeye başlamış. Arkadaşları önce duymazlıktan gelmişler ama delikanlının ısrarlı alayları üzerine aralarında anlaşip ona bir oyun oynamaya karar vermişler. Irmağın en derin yerine yüzerek gidip oradan uzun delikanlıya seslenmişler: “Gel bak, buralar sığ; bir de burada boyunu ölç.” Uzun delikanlı da bu söze inanmış. Yürüyerek arkadaşlarının yanına gideyim derken su bir anda boyunu aşmış, delikanlı çırpınmaya başlamış. Arkadaşları zor bela kurtarmışlar onu. Yarı baygın hâlde eve getirmişler. Annesi oğlunu o hâlde görünce telaşlanmış. “Ne oldu oğluma?” diye bağırmış. Delikanlılardan biri “Telaş etme teyzeciğim, bir şey yok. Oğlun sadece ırmakta” demiş.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilmelidir?

- A) Boy ölçüşmek
- B) Ölçüyü kaçırmak
- C) Boyunun ölçüsünü almak
- D) Ağızının ölçüsünü vermek

Çözüm: “Boy ölçüşmek” deyimini, “yarışmak” anlamındadır; “ölçüyü kaçırmak” deyimini, “yiyip içmekte veya davranışlarda aşırı gitmek” anlamındadır; “ağızının ölçüsünü vermek” deyimini, “verilen karşılıkla bir kimseyi söylediğine veya yaptığına pişman etmek” anlamındadır; “boyunun ölçüsünü almak” deyimini, “kendi yetersizliğini, beceriksizliğini anlamak” anlamındadır. Parçada anlatılanlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde boşluğa gelmesi gereken deyim “boyunun ölçüsünü almak” olduğu görülecektir. Cevap C seçeneğidir.

Pekiştirme Etkinlik 10

İKİLEMELER

1. bata çıka	8. cümbür cemaat	15. ince ince	22. apar topar
2. şırıl şırıl	9. eciş bücüş	16. abur cubur	23. irili ufaklı
3. abuk sabuk	10. iyi kötü	17. çoluk çocuk	24. uslu uslu
4. ağır ağır	11. açık açık	18. ileri geri	25. adım adım
5. eğri büğrü	12. yavaş yavaş	19. er geç	26. fokur fokur
6. düşe kalka	13. ıvır zıvır	20. mırın kırın	27. eski püskü
7. tıkr tıkr	14. aşağı yukarı	21. az çok	28. şarıl şarıl

Verilen ikilemeleri oluşum şekillerine göre gruplandırıp numaralarını aşağıdaki tabloya yazınız.

GRUP	İKİLEMELER
Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Oluşanlar	
Zıt Anımlı Sözcüklerden Oluşanlar	
İkisi de Anımsız Sözcüklerden Oluşanlar	
Yansıma Sözcüklerden Oluşanlar	
Biri Anımlı Biri Anımsız Sözcüklerden Oluşanlar	

Pekiştirme Etkinlik 11

Aşağıdaki tabloda yer alan atasözlerinden birlik, beraberlik ve çalışkanlık ile ilgili olanları işaretleyiniz.

1	El el ile, değirmen yel ile.	☒
2	Abanın kadri (kıymeti) yağmurda bilinir.	☐
3	Bir el bir eli yıkar, iki el bir yüzü yıkar.	☐
4	Büyük lokma ye büyük söz söyleme.	☐
5	Birlikten kuvvet doğar.	☐
6	Zahmetsiz rahmet olmaz.	☐
7	Adamın iyisi işbaşında belli olur.	☐
8	Aç doymam, tok acıkmam sanır.	☐
9	Yazın başı pişenin, kışın aşı pişer.	☐
10	Yazın gölge hoş, kışın çuval boş.	☐

1.

Deyimler, yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşmış kültür miraslarındandır. Deyimlerdeki sözcükler kalıplaşmıştır. Bundan dolayı deyimdeki bir sözcüğün yerine eş anlamlısı dahi olsa getirilemez.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır?

- A) Bu işe kendini adadı, çok kafa patlattı.
- B) Yaptığımız işi beğenmedi, bize burun kıvrırdı.
- C) Epey yorulduğum, düşünemiyorum, beynim durdu.
- D) Ralli izlerken pistten bir an olsun gözlerini ayıramıyordu.

2.

- I. Atasözleri bir deneyimi yansıtır.
- II. Özlü sözler, söyleyenin görüşlerini içerir.
- III. Atasözlerinin söyleyeni bellidir.
- IV. Özlü sözlerin söyleyeni belli değildir.
- V. Atasözünde de özlü sözde de okuyana öğüt vermek amaçlanmıştır.

Numaralanmış cümlelerden hangilerinde “atasöz” veya “özlü söz”le ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) IV ve V

3. Aşağıdaki cümlelerde bulunan ikilemelerden hangisi diğerlerinden farklı bir yolla oluşturulmuştur?

- A) Haberi alınca apar topar çıktık evden.
- B) Yırtık pırtık elbiselerini görünce hâline çok üzüldüm.
- C) Onların da bu fikre mırın kırın edeceğini biliyordum.
- D) Yediği abur cubur şeyler yüzünden midesi bulandı.

4.

Bir varmış, bir yokmuş. Bir padişahın üç kızı varmış, güzel mi güzel! Saçları varmış ipek ipek. Görenlerin parmağı ağzında kalırmış. Kızları görmek ne mümkün, padişah kızlarına gün yüzü göstermemiş. Nazardan sakındıkları için mi nedir, kızları kimseye göstermezlermiş. Bahçıvanları da bir ağaç dibinde onlara göz kulak olurmuş. Bahçıvan onları kendi çocukları gibi severmiş. Onlar için gözünü daldan budaktan sakınmazmış.

Bu parçada kaç tane deyim bulunmaktadır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5.

- I. Deyimler de atasözleri de öğüt verir.
II. Atasözleri gerçek anlamlı olabilirken deyimlerin hepsi mecaz anlamlıdır.
III. Deyimler de atasözleri de kalıplaşmıştır.
IV. Atasözleri genellikle cümle şeklindeyken deyimler sözcük grubu şeklindedir.

Numaralanmış cümlelerden hangilerinde “atasözü” veya “deyimler”le ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) III ve IV

YANITLAR

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer alan ikileme bir varlığın özelliğini belirtmektedir?

- A) Azar azar un dök de şu hamuru yoğurayım.
B) Söylediklerini ona bir bir anlatacağım.
C) Annesini çeke çeke kırtasiyeye götürmüş.
D) Baharda buralar renk renk çiçek olur.

1) Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler

Bilgi Duracı

Yazılışları farklı olup anlamları aynı olan sözcüklere denir.

Örnek:

- bellek–hafıza, fiil–eylem, uygarlık–medeniyet, yanıt–cevap, fakir–yoksul, ev– hane, konuk–misafir

Pekiştiren Etkinlik 12

Aşağıdaki sözcüklerin eş anlamlılarını yanlarına yazınız.

1. kırmızı		11. haşarı	
2. sağlık		12. hekim	
3. fayda		13. şart	
4. güz		14. kelime	
5. kudret		15. kabiliyet	
6. biçim		16. hürriyet	
7. kafa		17. sene	
8. mana		18. nazik	
9. çeşit		19. yapıt	
10. sebep		20. nehir	

2) Zıt (Karşıt) Anımlı Sözcükler

Bilgi Duracı

Anlamları birbirinin tersi olan sözcüklerdir.

Örnek:

- güzel–çirkin, ince–kalın, siyah–beyaz, inmek–çıkılmak, büyük–küçük

Dikkat!

Bir sözcüğün olumsuzu onun zıddı değildir.

Örnek:

“Gülmek” sözcüğünü inceleyelim:

- Yaptığım şakaya tüm sınıf güldü.
- Yaptığım şakaya kimse gülmedi. ✗ (Sözcüğün olumsuzudur, zıddı değildir.)
- Yatağında gizli gizli ağlamış. ✓ (Sözcüğün zıddıdır.)

İpucu

Sözcükler, cümlede kullanımlarına göre anlam kazanır. Bu durumda sözcüğün eş anlamlısı başka bir sözcük olabilir.

Örnek:

Yolun, bahtın açık olsun; kara günler görmeyesin. "Kara" sözcüğünün eş anlamlısı "siyah"tır ancak bu cümlede "kara" sözcüğü, "sıkıntılı, kötü" anlamında kullanılmıştır. Bu yüzden cümledeki "kara" sözcüğünün eş anlamlısı "siyah" sözcüğü değil, "kötü" ve "sıkıntılı" sözcükleri olur.

İpucu

Dikkat!

Birbirleriyle aralarında anlamsal ilgi bulunan, aynı kökten türeyen sözcükler sesteş değil, kökteştir.

Örnek:

Kuru dalları özenle kırıyordu.

Az önce ipe astığım çamaşırlar ne de çabuk kurumuş.

Pekiştiren Etkinlik 13

Aşağıdaki numaralanmış sözcükleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz.

1	gelir	a	pasif
2	tenha	b	yergi
3	usta	c	gider
4	aktif	d	sıcak
5	övgü	e	kalabalık
6	soğuk	f	acemi

1	2	3	4	5	6

3) Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler

Bilgi Durağı

Yazılışları aynı olup anlamları farklı olan sözcüklere denir.

Örnek:

- Masanın üstündeki çay senin mi?
- Şu iki keçi çaydan geçiyor.
- Gelirken yolun sağındaki çiçekçiye uğradım.
- Ne mutlu ki sağ salım geldiniz.

Pekiştiren Etkinlik 14

Bu parçada eş sesli (sesteş) olan sözcüklerin altını çiziniz.

Kara bir günün ardından uyuyamayan yine bendim. Salona geçip biraz saz çalmak istedim. Yan taraftaki pencereden bakıldığında ağacın dalında bir baykuş görünüyordu. Dolu dolu bakıyordu. Sazım elimde ona baktım ve çalmaya başladım.

4) Nitel Anlamlı ve Nicel Anlamlı Sözcükler

Bilgi Durağı

Bir kavramın nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran, ölçülemeyen ve sayılabilmeyen özelliklerini gösteren sözcüklere “nitel anlamlı sözcükler” denir. Bir kavramın sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen durumunu gösteren sözcüklere “nicel anlamlı sözcükler” denir. Sözcükler cümlede kullanımlarına göre nitel ya da nicel anlamlı olabilir.

Örnek:

- Büyük bir binada oturuyor. → Nicel anlamlıdır. (*Binanın büyüklüğü, ölçülebilir.*)
- Ona sevgim çok büyük. → Nitel anlamlıdır. (*Sevginin büyüklüğü ölçülemez.*)

Pekıstıren Etkınlık 15

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin nitel anlamda mı yoksa nicel anlamda mı olduğunu yay ayaçla gösterilen yerlere yazınız.

1. Dar bir aralıktan geçerek tünele nihayet girebildim. (.....)
2. Bu dar dünya görüşüyle ilerlememiz mümkün değil. (.....)
3. Şimdi sıcak bir çay hepimize iyi gelirdi. (.....)
4. Arkadaşlarımla sıcak davranışları sayesinde okula hemen alıştım. (.....)
5. Soruları yanlış cevaplayınca çok mutsuz oluyorum. (.....)
6. Bu ortaklıktan çok para kazanacağımızı umuyorum. (.....)

5) Yansıma Sözcükler

Bilgi Durağı

Doğadaki seslerin insanlar tarafından taklit edilmesi sonucunda oluşturulmuş sözcüklerdir.

Örnek:

- Çiviye takılan top patladı. (*Top patladığı zaman “pat” sesine benzer bir ses çıkar.*)
- Ağabeyim horlayarak uyuduğu için ben uyuyamıyorum. (*Horlamak eyleminde “horrrr” sesine benzer bir ses çıkar.*)
- Kasabamızdaki nehir ne de güzel şırıll şırıll akıyor. (*Nehir akarken “şırıllr” sesine benzer bir ses çıkar.*)
- Yan taraftan bir takırtı geliyor. (*Bir şeyin çıkardığı kuru ve sert seslerde “takırrr” gibi bir ses çıkar.*)

Dikkat!

Yansıma sözcükler, mecaz anlamda kullanıldıklarında yansıma özelliğini kaybeder.

Örnek:

- Topun patlamasıyla beraber orucumuzu açtık. (*Gerçek anlamdadır; ses taklidi vardır, dolayısıyla yansımadır.*)
- Sıkıntından patlayacağım sanırım. (*Mecaz anlamdadır; ses taklidi yoktur, dolayısıyla yansıma değildir.*)

İpucu

Dikkat!

Bir sözcüğün yansıma sözcük olması için mutlaka ses taklidi olmalıdır.

Örnek:

Kediler ne de güzel miyavlıyor.
(Ses taklidi var, yansımadır.)

Kuşlar ne de güzel ötüyor.
(Kuşlar öt öt diye ses çıkar-maz. Ses taklidi yok, yansıma değildir.)

Pekiştiren Etkinlik 16

Aşağıdaki cümlelerde yer alan yansıma sözcükleri bularak yuvarlak içine alınız.

1. Sonbaharda yaprakların hışırtısı, içime huzur verir.
2. Demir atölyesinden cızırtılar gelmekte.
3. Tavan arasındaki tıkırtıları fareler yapıyor galiba.
4. Acı acı miyavlayan kediciğin karnı aç sanırım.
5. Arılar sanki beynimin içinde vızıldıyor.

Konuşan Sorular

Aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcükler birbirinin zıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?

- A) Yüksek lisansı bitirdikten sonra doktora başlayacakmış.
Bu duvar alçak, istersen üzerinden atlayabiliriz.
- B) Köşedeki dolap ağızına kadar soğan doluydu.
Bana bu boş laflar işlemez, diyerek uzaklaştı.
- C) Güneş doğduktan sonra yola çıkarız.
Bu evi ancak ben öldükten sonra satabilirsiniz.
- D) Dur da şuradan biraz kuru meyve alalım.
Akşama taze fasulyeyle pilav pişireceğim

Çözüm: Sözcükler, cümlede kullanımlarına göre anlam kazanır. Buna göre altı çizili sözcüklerin cümledeki anlamları incelendiğinde D seçeneğindeki “kuru” ve “taze” sözcüklerinin anlamsal olarak birbirinin zıddı olduğu görülmektedir. Cevap D seçeneğidir.

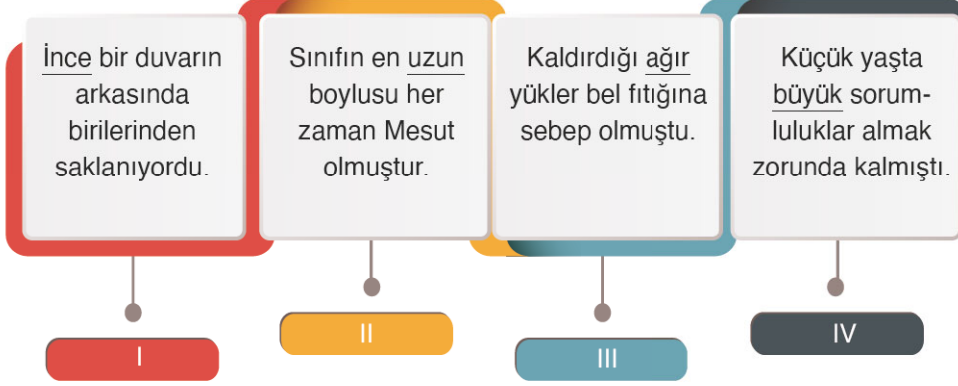
Pekiştiren Etkinlik 17

Aşağıdaki cümlelerde yer alan yansıma sözcükleri bularak yuvarlak içine alınız.

1. Çocuğun elindeki balon fıs diye söndü.
2. Stresten olsa gerek parmaklarını şıklatıyordu.
3. Gürül gürül akıyordu ırmak.
4. Kuşların civıltısı eşliğinde çay içiyoruz.
5. Adam, olacıklardan habersiz horul horul uyuyordu.
6. Ağaçların hışırtısı içime hep bir huzur verir.
7. Mutfaktan gelen cızırtı sesinden patates kızartılmakta olduğunu anladım.

1.

Numaralanmış cümlelerden hangisinde altı çizili sözcük; sayılamayan, ölçülemez bir özelliği belirtmektedir?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Aşağıda numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin eş anlamlılarını bulup bulmadıca uygun satıra yazınız.

Soldan sağa:

- I. Polis olay yerinde yeterli kanıt bulamadı.
- II. Irmaktan geçerken at değiştirilmez.
- III. Çocuğun koşarken soluğu kesilmiş.
- IV. Son sorunun doğru cevabı bu değil.

	A	B	C	D	E
I.					
II.					
III.					
IV.					

Buna göre bulmacanın D sütununda yer alan harfler sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir.

- A)

E
H
F
I
- B)

L
I
E
N
- C)

İ
İ
E
İ
- D)

E
İ
F
İ

3. Anlamı güçlendirmek amacıyla çeşitli yollarla ikilemeler kurulmaktadır. Bu yollardan bazıları şunlardır:

- I Eş anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılması
 II Aynı kelimelerin tekrarı
 III Zıt anlamlı kelimelerin bir arada kullanılması

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yollardan birine örnek yoktur?

- A) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.
 B) Yaptığı işleri yarım yamalak yapardı.
 C) Arkadaşlarınızın arkasından ileri geri konuşmayın.
 D) Sedat Bey güçlü kuvvetli birine benziyor.

4. "Makinelerin ve doğadaki canlı veya cansız varlıkların çıkardığı seslerin taklit edilmesiy-le oluşan sözcüklere yansıma sözcük denir."

Bir sınıfta öğretmen bu açıklamayı yaptıktan sonra Belgin, Ceylan, Atıl ve Eren adlı öğrencilerden yansıma sözcük kullandıkları cümleler kurmalarını istemiştir. Öğrenciler şu cümleleri kurmuştur:

- Belgin : Öğrencilerin gözlerindeki o parıltıyı hemen gördü.
 Ceylan : İnsanları bazen çok kötü bir hapşırık tutar.
 Atıl : Sivrisinek vızıltıları arasında çalışmak büyük derttir.
 Eren : Kapının gıcirtısı tüm sessizliği bozmuştu bir anda.

Buna göre bu öğrencilerin hangisinin kurduğu cümlede yansıma sözcük yoktur?

- A) Belgin B) Ceylan C) Atıl D) Eren

5. • Zıt anlamlısı bulunan sözcük kullanılmıştır.
 • Eş seslisi bulunan sözcük kullanılmıştır.
 • Eş anlamlısı bulunan sözcük kullanılmıştır.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde bu özelliklerin tümüne yer verilmemiştir?

- A) Doğanın dengesini bozma
Herkes üzülür sonra.
Olur olmadık yağar dolu.
Vardır doğayı korumanın yolu.
- B) Bilinçli tüketiciyim.
Reklamlara hiç bakmam.
Damgasız ve tarihsiz,
Yiyecek asla almam.
- C) Yoksul hâlini bilen,
Kimsesizlere el veren,
Karşılıksız yardım eden,
Kara gün dostu Kızılay.
- D) Kirlı havayı temizler.
Toprak kaymasını önler.
Yeşil olur bütün yerler.
Bir tek dal bile kırmayalım!

1.

Okyanuslarla ilgili yapılan araştırmalar her zaman ilgimi çekmiştir. Suyun altında milyonlarca canlı yaşıyor. Biz bu canlılardan birçoğunu bilmiyoruz bile. Bildiklerim arasında en çok merak ettiğim deniz canlısı ise mavi balina.

Altı çizili ifadelerin bu cümleye kazandırdığı anlam aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Dikkati ve merakı üzerine toplamak / Anlamak veya öğrenmek istemek
- B) Bir kişi veya kuruluşun ilgilendiği konular / Endişelenmek
- C) Bilim ve sanatla ilgili olarak yapılan yöntemli çalışma / İlgisini esirgememek, belli etmek
- D) Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak / Canlılığını, hayatını sürdürmek

2. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı yoktur?

- A) Şu saati al da benim çantama koy.
- B) Kelimelerini seçe seçe konuşan bir insandı.
- C) Kit kanaat geçiniyoruz işte, diye cevap verdi.
- D) Milletin lafıyla hareket edersen işte böyle olur.

3.

“Dün akşam yağmur başlayınca hemen eve gittik.” cümlesinde mecaz anlamlı sözcük yoktur.

D

Y

“Kapının arkasındaki askıdan bir elbise aldı.” cümlesinde altı çizili sözcük soyut anlamlıdır.

“Yüzündeki yaralar nedeniyle morali bozulmuştu.” cümlesinde sesteseşi olan bir sözcük vardır.

D

Y

D

Y

Şemada verilen cümlelerden doğru olanlar için “D”, yanlış olanlar için “Y” yönü takip edildiğinde hangi sembolün bulunduğu çıkışa ulaşılır?

A) ★

B) ▲

C) ●

D) ■

4. Gülay, Pınar, Seçil ve Hacer adlı öğrenciler bir torbadan sözcük çekerek bu sözcükleri mecaz anlama gelecek şekilde birer cümlede kullanacaklardır. Öğrencilerin çektikleri sözcükler ve kurdukları cümleler şu şekildedir:

Öğrenciler	Çektikleri Sözcükler	Kurdukları Cümleler
Gülay	ince	İnce sözlerle salondakilerin sevgisini kazandı.
Pınar	temiz	Komşumuzun çocuğu kalbi temiz bir çocuktur.
Seçil	ateş	Isınmak için yaktıkları ateşi söndürüp eve gittiler.
Hacer	bayılmak	Çocuklar dondurma yemeye bayılır.

Buna göre hangi öğrenci çektiği sözcüğü mecaz anlama gelecek şekilde kullanmamıştır?

- A) Gülay B) Pınar C) Seçil D) Hacer

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “boğaz” kelimesi terim anlamda kullanılmıştır?
- A) O kadcark k maaşla kaç boğaz doyuruyor biliyor musunuz?
 B) Boğaz’dan geçen her gemiyi kaybolana kadar izledim.
 C) Yazın ortasında boğazım neden ağrıyor acaba?
 D) Boğazından tutup getirdiği şişeyi masaya bıraktı gitti.

6. I İnsanlar düşünün, akıl yürüten ve zeki varlıklardır.
 II Leopar hayvanlar âleminin en güzel üyelerinden biridir.
 III Evimizin kedisi Tekir dün akşam ortalıktan kayboldu.
 IV Her canlının yaşamak için bir sebebi vardır.

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcükler genelden özele sıralandığında doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) I - IV - II - III B) I - IV - III - II C) III - I - IV - II D) III - II - IV - I

7. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi gerçek anlamı kastedilerek kullanılmaz?

- A) Kiminin parası, kiminin duası...
- B) Al malın iyisini, çekme kaygısını.
- C) Ağaca çıksa pabucu yerde kalmaz.
- D) Sırrını açma dostuna, o da açar dostuna.

8.

I Deyim kullanılmıştır.

II Nitel anlamlı sözcük vardır.

III İkileme kullanılmıştır.

Bu özelliklerin tümü, aşağıdaki cümlelerden hangisi için söylenebilir?

- A) Çok neşeli biriydi, gözlerinin içi gülüyordu.
- B) Tüm şehri sokak sokak gezdik ama hırsız bulamadık.
- C) Dedesinin hediyesini görünce sevinçten havalara uçtu.
- D) Gün doğarken dalga dalga hücum kalktı korkusuz ordu.

9.

- I. Gün olur ki ne gökyüzü para eder
- II. Ne deniz kenarı ne bağlar bahçeler.
- III. Hiçbir şey insanı sarmaz, kandıramaz,
- IV. Her çeşmeden boş döner, elindeki tas.

Bu şiirin kaçınıcı dizesinde “hoşuna gitmemek, zevkini okşamamak” anlamına gelen bir sözcük kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

10.

TDK Güncel Sözlük'te "uçmak" sözcüğünün bazı anlamları şunlardır:

- I. Kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak
- II. Rengi solmak
- III. Çok hızlı gitmek

Buna göre "uçmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu anlamların herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Yeni aldığım araba bu yolda uçar.
- B) Evin çatısındaki kiremitler fırtınada uçmuş.
- C) Bir daldan diğerine uçan kuş en sonunda gözden kayboldu.
- D) Annemin hediye ettiği elbisenin rengi yıkanınca uçmuş.

11. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yansıma sözcüğe yer verilmiştir?

- A) Kitaplarımı yırtıp sayfalarını buruş buruş etmişler.
- B) Gözleri pırıl pırıl, hayat dolu bir genç kızmış.
- C) Gezip gördüğü yerleri ballandıra ballandıra anlattı.
- D) Homurdana homurdana gelip yanımıza oturdu.

12. Günün birinde fakir bir adam ellerini başının arasına almış, kara kara düşünüyordu

I

(çok üzüntülü olmak, düşünceye dalmak). Yoksulluk içinde yaşadığı için adam bir deri bir kemik kalmıştı (çok zayıf olmak). Aklından gözden kaybolup

II

III

(ortalıkta hiç kimse kalmamak, ıssızlaşıp sessizleşmek) bilmediği yerlere gitmek geçerken bir anda küçük kıızıyla göz göze geldi (bakışları karşılaşmak). Bütün sıkıntılarını unuttu.

IV

Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisinin anlamı yay ayrıç içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

13. “Çıkmak” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “yeni yetişip satışa sunulmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Çilek çıksın, alıp kışlık reçellerimizi yapalım.
- B) Senin oğlun akıllı çıktı, kavgayı görünce uzaklaştı.
- C) Dünkü gazetede çıkan haberi gördünüz mü?
- D) Bu patateslerden bir tencere yemek çıkar mı?

14. I Bu kadar canlı bir renk buraya uygun düşmeyecek.

II Oltadan çıkarıp kovaya attığımız balık hâlâ canlıydı.

III Işık çok canlı olduğu için geçerken görmemen imkânsız.

IV Canlı yayın başlayınca hepimiz televizyonun karşısına geçtik.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde “canlı” sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve III
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

15. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir?

- A) Bize bütün gün yapmadığını bırakmadı, sonra da özür diledi.
- B) Konuşurken mutluluğu gözlerinden okunuyor, anlattıkça anlatıyordu.
- C) Görüşmeyeli başımdan neler geçti, neler yaşadım sana söyleyeyim.
- D) Tuhaf görünümüyle dikkatleri üzerine çekmiş, amacına ulaşmıştı.

16. Aşağıdakilerden hangisinde ikileme, zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşmuştur?

- A) Gelir gelmez ortalığı karıştırma.
- B) İleri geri konuşup da canımı sıkma.
- C) Yanımda hatır hutur elma yiyip durma.
- D) Üçün beşin hesabını yapıp moralimizi bozma.

17. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi nitel anlamda kullanılmıştır?

- A) Ağaca yakın duran çocuğu yanımıza çağır.
B) Müziğin sesi öyle yüksekti ki birbirimizi duyamıyorduk.
C) Her baktığımız yer cennet gibi güzeldi.
D) Herkese çok gözlü birer komodin alındı.

18.

I Ali Veli, 49-50, numarası belli

II Ördek suda 100

III Attan in deveye 1000

Tekerlemelerden alınmış yukarıdaki ifadelerin hangilerinde bir sözcüğün eş seslisi, rakamlarla yazılarak kelime oyunu yapılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III

19.

“Bencillik dostluğun zehridir.”

Bu sözle aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?

- A) Dostlarla iyi geçinmenin önemi
B) Bencilliğin dostluğu yok edebileceği
C) Her “dostum” diyenin dost olmayabileceği
D) Kişinin dostuna düşmanına dikkat etmesi gerektiği

20. Aşağıdakilerden hangisinde “almak” sözcüğü “birlikte götürmek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Gitarımı aldı ama henüz getirmede.
B) Gel de pazardan aldıklarına bak.
C) Bu kavanoz en az bir kilo bal alır.
D) Güler soğuk almış, evde yatıyormuş.

